

Plan van Aanpak
‘LOVERBOYPROBLEMATIEK’
Gemeente Den Haag

INHOUDSOPGAVE	pagina
1 DE CONTEXT VAN LOVERBOYS	
1.1 Achtergrond	1
1.2 Wat zijn loverboys?	1
1.3 Wie zijn de potentiële slachtoffers en wat is de omvang?	2
1.4 Wat is het wettelijke kader?	4
1.5 Stand van zaken in Den Haag	5
1.5.1 Gemeente Den Haag	5
1.5.2 Organisaties betrokken bij preventie en voorlichting	6
1.5.3 Organisaties voor opvang en hulpverlening	7
1.5.4 Organisaties betrokken bij strafrechtelijke aanpak	9
1.5.5 Overige organisaties	10
1.6 De belangrijkste knelpunten	10
1.6.1 Vroegherkenning loverboyproblematiek en signalering	10
1.6.2 Opvang en hulpverlening van meisjes (slachtoffers)	11
1.6.3 Voorkomen dat jongens loverboy worden	11
1.6.4 Opsporen van verdachten	11
1.6.5 Vervolgen van verdachten	12
1.6.6 Wijze van registratie en privacyreglementen	12
1.6.7 Afwezigheid van protocollen	12
1.7 Projectdoel	12
1.8 Projectorganisatie	13
2 DEELPROJECTEN PLAN VAN AANPAK ‘LOVERBOYPROBLEMATIEK’	
2.1 Samenwerkingsverband Loverboyproblematiek	14
2.2 Voorkomen dat meisjes slachtoffer worden	15
2.3 Voorkomen dat jongens loverboy worden	16
2.4 Opvang en hulpverlening	17
2.4.1 Residentiële opvang/hulpverlening voor meisjes +18 jaar	18
2.4.2 Residentiële opvang/hulpverlening voor meisjes -18 jaar	18
2.4.3 Gedwongen opname in het kader van VOTS	19
2.5 Opsporen van verdachten	20
2.6 Vervolgen van verdachten	20
3 PLANNING DEELPROJECTEN	21
4 MELDPUNT LOVERBOYPROBLEMATIEK	22
5 MONITORING	22
6 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN	23
7 BEGROTING en DEKKING	24
8 BIJLAGEN	
8.1 Geïnterviewde organisaties en functionarissen	25
8.2 Interviewvragen organisaties	26
8.3 Lijst met afkortingen	27
8.4 Voorbeeld registratieformulier seksueel misbruik	28

1 DE CONTEXT VAN LOVERBOYS

1.1 Achtergrond

Mede als gevolg van een motie in oktober 2002 is actiepunt 19, de bestrijding van de loverboyproblematiek, opgenomen in de Nota 'Op uw gezondheid – II, 2003-2006'. In juli 2004 is aan de Stichting Zorgconcept opdracht verleend om een concept plan van aanpak te ontwikkelen om te komen tot een integrale ketenaanpak voor de bestrijding van loverboys. Bij deze ketenaanpak dienen preventie, opvang, hulpverlening, nazorg, opsporing en vervolging goed op elkaar aan te sluiten.

Daarvoor is in eerste instantie geïnventariseerd welke activiteiten zijn ontplooid rond de problematiek van loverboys door de hierna volgende organisaties: Bureau Jeugdzorg Haaglanden, Raad voor de Kinderbescherming regio Haaglanden, Regiopolitie Haaglanden/commerciële zedenzaken, Openbaar Ministerie, Gemeente Den Haag/dienst OCW productgroep Welzijn en Jeugd, Stichting Jeugdformaat, Stichting Hulpverlening Opvang Prostituees, Centrum 16/22, Stadsgewest Haaglanden, MCI, stichting De Haven, De Waag, Stichting vrouwenopvang Pepita van Rijn, MEE (voormalige Sociaal Pedagogische Dienst) en het Jongeren Informatiepunt. Deze organisaties hebben daartoe een vragenlijst van Stichting Zorgconcept ingevuld. Op grond van deze vragenlijsten zijn interviews afgenomen en is materiaal verzameld. Het concept plan van aanpak is in juni 2005 met deze geïnterviewde organisaties besproken.

Hoofdstuk 1 beschrijft de context van de loverboyproblematiek. Achtereenvolgens worden de achtergrond, stand van zaken in Den Haag, knelpunten, het projectdoel en de projectorganisatie omschreven. Hoofdstuk 2 geeft weer welke deelprojecten nodig zijn om te komen tot een integrale ketenbenadering van de loverboyproblematiek. Het betreft zowel activiteiten die al worden uitgevoerd als activiteiten die gewenst zijn. Hoofdstuk 3 geeft een voorlopige planning van de deelprojecten. In de opvolgende hoofdstukken komen eventuele op termijn gewenste interventies, wijze van monitoring, landelijke ontwikkelingen en de begroting en dekking aan de orde.

1.2. Wat zijn Loverboys?

Loverboys zijn jongens die proberen meisjes de prostitutie in te lokken. De politie Haaglanden is van mening dat de term loverboy misleidend is. De loverboyproblematiek is een specifiek deel van de mensenhandelproblematiek, gelet op de methode die door deze mensenhandelaren wordt gebruikt. Loverboy betekent niet veel meer dan 'jonge minnaar', maar doorgaans bedoelt men er (vooral jonge) criminelen mee, die samen met vrienden of in familieverband (jonge) vrouwen emotioneel en sociaal van hen afhankelijk maken met als doel ze in de prostitutie aan het werk te zetten. Niet zelden worden deze meisjes onder bedreigingen gedwongen in de prostitutie te blijven en hun geld af te geven.

Gelet op de formuleringen in artikel 273a van het Wetboek van Strafrecht (Sr.) is een loverboy een mensenhandelaar, die met prioriteit moet worden aangepakt (vooral wanneer sprake is van minderjarige slachtoffers). Het verschil tussen de huidige loverboy en een souteneur is bepaald is door cultuur en werkwijze. Het gaat vaak om allochtone mannen die niet schromen om bij scholen de slachtoffers te rekruteren. Artikel 273a Sr. is per 1 januari 2005 in werking getreden en vervangt het oude artikel 250A Sr.

Loverboys zijn zich veelal bewust van het risico dat zij lopen als bekend wordt dat zij een minderjarige exploiteren. Vaak worden de slachtoffers dan ook geronseld als ze nog minderjarig zijn en pas aan het werk gezet in de prostitutie (raam, bordeel of club) wanneer ze 18 jaar zijn. Minderjarige slachtoffers werken veeleer op tippelzones, in koffiehuisen of de loverboy zorgt zelf voor klanten. Deze vormen van prostitutie zijn voor de politie en andere toezichthouders moeilijk controleerbaar. De loverboys zijn relatief vaak van Marokkaanse afkomst en gemiddeld genomen iets ouder dan hun slachtoffer. Ook zijn er loverboys van Turkse, Antilliaanse en Nederlandse afkomst. Ze hebben veelal antecedenten op het gebied van diefstal of drugshandel. Zijn goed gekleed, aantrekkelijk voor potentiële slachtoffers en maken indruk door hun (ogenschijnlijke) rijkdom. Loverboys ogen op het eerste gezicht als een charmante 'gentlemen'. Ze werken doorgaans zelfstandig, maar maken ook gebruik van zogenoemde 'adjudanten', jongere jongens die door loverboys als handlanger worden ingezet. Tussen de loverboy en zijn medestanders is meestal sprake van een bepaalde mate van hiërarchie.

1.3. Wie zijn de potentiële slachtoffers en wat is de omvang?

Loverboys reizen het hele land af om geschikte meisjes te vinden. In principe komen loverboypraktijken in alle steden voor. Niet de omvang van de stad is hierbij leidraad maar de beschikbaarheid van slachtoffers en de aanwezigheid van loverboys. Gesignaleerd is dat de ronseltechnieken "verfijnen" en dat er rekening wordt gehouden met minderjarige strafbaarstelling. Ook commerciële exploitatie (contractueel afgedekt) via internet is nu naast reguliere prostitutie een uitbuitingsvariant van de loverboymethode. Op een aantal websites staan circa 1000 jonge meisjes naakt of uitdagend gekleed op de foto. Dit is een nieuw fenomeen wat duidelijk aandacht behoeft omdat uit de chatsessies ongewenste contacten kunnen ontstaan.

Meisjes, die onder de werking van dit plan van aanpak vallen, verkeren vaak in een crisissituatie. De meisjes zijn vaak afkomstig uit gebroken gezinnen, waarin zij al op jonge leeftijd geconfronteerd werden met de eigen problematiek van ouders, vaak resulterend in allerlei vormen van verwaarlozing of mishandeling. De meeste meisjes willen weg uit het gezin en vertonen ook daadwerkelijk wegloupedrag. Een tweede risicogroep zijn de alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's). Deze meisjes zijn ver verwijderd van hun sociale omgeving en in Nederland dreigen zij als ze meerderjarig worden het land uit gezet te worden.

Kwetsbaar als deze meisjes zijn, gaan zij op zoek naar vrienden en vriendinnen voor wie zij iets kunnen betekenen. Zij zijn een gemakkelijke prooi voor jongens en mannen die hen in de eerste contacten vaak mooie beloftes doen, maar uiteindelijk heel andere bedoelingen met hen blijken te hebben. Eenmaal in verkeerde handen kunnen de meisjes niet meer terug. Zij voelen zich schuldig, vragen om tijdelijk onderdak, dan wel volledige kost en inwoning en niet zelden is er sprake van beginnende verslaving door (soft)drugs gebruik. Het verbreken van de relatie met hun vriend is een zware opgave waar zij geheel alleen voor staan. Uit angst voor represailles zijn zij bang om verklaringen over hun situatie af te leggen bij de politie. Vertrouwen hebben zij in niemand meer. De verwachte negatieve reacties van ouders en de angst voor wat zij van hun vriend kunnen verwachten drukken zwaar op hen. In deze toestand zijn meisjes weinig toegankelijk voor vrijwillige hulpverlening, en zullen zij gemakkelijk terugkeren naar hun loverboy. Een derde groep betreft meisjes die niet of nauwelijks inzicht hebben in welke situatie ze zich bevinden of zich er niet van bewust zijn. De beleving is vaak nog dat het stopt als het vriendje eenmaal voldoende (financiële) middelen heeft gekregen. Vorenstaande geldt niet alleen voor minderjarige meisjes, maar in grote lijnen ook voor meerderjarige slachtoffers. Binnen deze laatste groep zijn er ook vrouwen die niet altijd uit de prostitutie willen stappen, maar wel uit de dwangsituatie.

Naast schuld is er ook schaamte. De maatschappelijke veroordeling van je prostitueren (gedwongen en/of vrijwillig) speelt ook een grote rol in het wel of niet hulp zoeken (bespreekbaar maken) om uit deze situatie te geraken. Cultuurgebonden speelt mee of het nu vrijwillig is of onder dwang "je blijft een hoer" en wordt niet meer opgenomen binnen je eigen gemeenschap en/of familie.

Hieronder het letterlijk overgenomen relaas van een meisje op de website www.loverboy.nl

Hoi, ook ik heb helaas een loverboy als "vriendje" gehad. Hij zit nu gelukkig vast voor wat hij mij heeft aangedaan. Een stap die mij heel veel moeite heeft gekost, want je wordt 24 uur door je loverboy in de gaten gehouden. Iemand die dit niet heeft meegemaakt kan hier niet over oordelen. Je zit in zo'n grote groep dat je daar niet uit kan komen want als ze eenmaal plannen hebben dan laten ze je niet gaan, wat je ook probeert. Ik vind trouwens wel dat ze de straffen voor zulke jongens moeten verhogen. Wat hij mij heeft aangedaan dat rechtvaren die paar maanden cel straf niet. Elke dag is nog moeilijk en je blijft je hele leven bang, bang voor wat er nog kan gaan komen...

Lynn op 07-01-2005

De omvang

In 24 (middel) grote steden in Nederland belanden jaarlijks naar schatting 1000 tot 1500 minderjarige meisjes in de prostitutie. Voor nog eens 500 meisjes is dit vermoedelijk het geval. Deze schattingen zijn gebaseerd op een onderzoek dat het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologische Onderzoek in opdracht van het ministerie van justitie in 1998 heeft uitgevoerd. Recenter onderzoek is op dit moment (nog) niet voorhanden.

Voor Den Haag geldt dat de registratie van slachtoffers niet eenduidig is en soms in zijn geheel ontbreekt. Er zijn dan ook weinig harde cijfers aanwezig. Wel hebben de meeste organisaties voorbeelden van vermoedens of van echte slachtoffers. Uit het jaarverslag 2003-2004 van Stichting Hulpverlening en Opvang Prostituees in Den Haag (SHOP) komt naar voren dat van de prostituees die met SHOP in contact zijn gekomen in 2003 17 (= 11% van 156 prostituees) en in 2004 12 (10% van 126 prostituees) aangemerkt kunnen worden als slachtoffer van een loverboy. Hierbij zijn de vermoedelijke slachtoffers niet meegenomen. Op basis van dossieronderzoek over 2003 komen 13 vermoedelijke slachtoffers naar voren. Dat betekent dat SHOP in 2003 te maken heeft gehad met 30 slachtoffers. Hierbij wordt wel aangetekend dat het hierbij gaat om actuele situaties en waarbij het prostitutievak nu wordt uitgeoefend vanuit een mensenhandel-/slachtoffer loverboysituatie uit het verleden. In februari 2005 heeft Bureau Jeugdzorg Noord-Holland het vermoeden uitgesproken dat het om enkele honderden slachtoffers per jaar zou kunnen gaan. Bureau Jeugdzorg Amsterdam heeft in februari 2004 aangegeven dat jaarlijks per locatie gemiddeld zeven zaken naar voren komen waarbij sprake is van een loverboy constructie. Dit betekent dat zij naar schatting 70 slachtoffers per jaar tegen komen.

Hoe groot de omvang in Den Haag is, kan op dit moment dus nog niet worden beantwoord. In Zwolle, een stad van 100.000 inwoners waar sinds 2003 een speciaal loverboyproject van start is gegaan, gaat het om 30 meldingen in de eerste zes maanden van 2004 (evaluatie Loverboyproject Zwolle 2004). Extrapolatie naar de stad Den Haag zou betekenen dat het gaat om 180 slachtoffers.

Het loverboyproject in Zwolle geeft aan dat zij de omvang van de problematiek in kaart hebben kunnen brengen door een heldere structuur en registratie. Dat zal betekenen dat de omvang van de loverboyproblematiek in Den Haag de komende jaren duidelijk zal kunnen worden, wanneer er een heldere structuur en voorlichting- en preventieprogramma tot stand is gekomen.

In opdracht van het ministerie van Justitie onderzoekt het landelijke kenniscentrum voor seksueel en huiselijk geweld, TransAct uit Utrecht op dit moment de haalbaarheid van een landelijk expertisecentrum jeugdprostitutie. Er is een kwartiermaker aangesteld die voor het einde van 2005 aan het ministerie een advies zal uitbrengen. In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op deze landelijke ontwikkeling.

1.4. Wat is het wettelijke kader waarbinnen gehandeld dient te worden?

De minister van Justitie is van mening dat loverboyproblematiek valt onder mensenhandel. In zijn brief van juli 2004 gaat hij uitvoerig in op een groot aantal maatregelen die zijn of worden genomen. Het gaat hierbij om een onderzoek naar de noodzaak van een landelijk expertisecentrum jeugdprostitutie, verbetering optreden politie/justitie en hulpverlening in een justitieel kader, gesloten opvang in justitiële jeugdinrichtingen, ontwikkeling hulpverleningsmethodiek en uitbreiding vrouwenopvang. De kaders van het beleid betreffende loverboyproblematiek wordt gevormd door het Nationaal Actieplan Mensenhandel (december 2004) en het plan van aanpak Ordening & Bescherming Prostitutiesector (juli 2004).

Zoals eerder vermeld is artikel 273a Sr. het belangrijkste artikel waar het gaat om de strafrechterlijke aanpak van mensenhandel. Een van de bedoelingen van dit artikel is om het onvrijwillig in de prostitutie brengen of houden en het profiteren daarvan strafbaar te stellen. Voor de exploitatie van prostitutie is uitgangspunt geworden dat deze slechts strafbaar is voorzover geweld, misbruik van overwicht of misleiding is gebruikt dan wel minderjarigen daarbij zijn betrokken.

Dwang, misbruik of misleiding zijn evenwel niet van belang indien het handel in minderjarigen betreft. Een minderjarige aanzetten tot prostitutie, zonder dat daarbij op een of andere wijze pressie op deze wordt uitgeoefend, is al mensenhandel.

De formulering van artikel 273a Sr. is zodanig, dat het niet daadwerkelijk tot het zich prostitueren van het slachtoffer hoeft te zijn gekomen, om te kunnen spreken van onder artikel 273a Sr. strafwaardige gedragingen. De strafbepaling spreekt immers van "zich beschikbaar te stellen" en niet van daadwerkelijk verrichten van seksuele handelingen. Het gebruik van dwangmiddelen moet ertoe leiden dat het slachtoffer iets toelaat, dat het bij afwezigheid van die dwang niet zou hebben gedaan. Het slachtoffer moet zich, door de uit de dwangsituatie voortvloeiende omstandigheid, zodanig beïnvloed voelen dat het aan die dwang geen weerstand kon bieden. Als dit ertoe leidt dat een vrouw concreet in de prostitutie terecht komt of dreigt te komen, is dat te bestempelen als mensenhandel, ook als zij nog geen klant heeft bediend.

Volgens verwachte jurisprudentie valt onder de delictsomschrijving van het artikel ook de situatie dat een persoon, die weliswaar uit vrije wil in de prostitutie is gaan werken, belet of gehinderd wordt om met dat werk te stoppen. Ook dan is er sprake van gedwongen exploitatie, is de lichamelijke integriteit en de keuzevrijheid van de prostituee in het gedrang, en is er dus sprake van mensenhandel.

Mensenhandel of strafbare exploitatie prostitutie (het profiteren) worden in lid 3 bedreigd met een maximumstraf van acht jaar. De leden 4, 5 en 6 van de strafbepaling vermelden de strafverzwarende omstandigheden. Wanneer de in lid 1 omschreven feiten worden gepleegd door twee of meer verenigde personen, of ten aanzien van een minderjarige die de leeftijd van 16 nog niet heeft bereikt, dan wel het toegepaste dwangmiddel zwaar lichamenlijk letsel tot gevolg heeft, wordt het strafmaximum met twee jaar verhoogd tot tien jaar. De beschreven feiten in vereniging gepleegd ten aanzien van een minderjarige die de leeftijd van zestien jaar

nog niet heeft bereikt of waarbij het toegepaste dwangmiddel leidt tot zwaar lichamelijk letsel, leveren een extra strafverzwarende omstandigheid op, met een strafmaximum van twaalf jaar gevangenisstraf. Als bovengenoemde situatie de dood ten gevolge heeft geldt een strafmaximum van 15 jaar. In alle gevallen kan een geldboete van de vijfde categorie opgelegd worden.

Sinds de inwerkingtreding van het wetsvoorstel Opheffing algemeen bordeelverbod per 1 oktober 2000, is het hebben van seks met een minderjarige, die zich ter prostitutie aanbiedt, in alle gevallen strafbaar. Seks met een minderjarige, jonger dan twaalf jaar, is in ieder geval strafbaar, ongeacht of er sprake is van prostitutie (art. 244 Sr.). Het hebben van gemeenschap met een minderjarige in de leeftijd van twaalf tot zestien jaar, die zich ter prostitutie aanbiedt, is eveneens strafbaar gesteld (art. 245 Sr.). Artikel 273a Sr. gaat niet alleen in op de gedwongen prostitutie maar ook op andere vormen van uitbuiting, afpersing, fraude, misleiding dan wel misbruik voortvloeiend uit overwicht of misbruik door een kwetsbare positie.

1.5 Stand van zaken in Den Haag

Binnen Den Haag zijn meerdere organisaties die een rol spelen bij de aanpak van loverboys. Deze organisaties, vijftien in totaal, hebben een lijst met 43 vragen ingevuld (zie hoofdstuk 8). Op grond van deze vragenlijsten zijn interviews afgenomen. Daarnaast is materiaal verzameld over huidig inhoudelijk en organisatorisch beleid met betrekking tot loverboyproblematiek. Hierbij is de volgende werkwijze is gevolgd:

1. Organisaties zijn geïnterviewd met als doel een beeld te krijgen van het huidige beleid, de omvang van de problematiek, de voorzieningen welke regulier aan de vraag aan opvang van slachtoffers kunnen voldoen, de cliënten, de organisatieomvang, de werkwijze en de inhoud van de werkzaamheden. De geïnterviewden zijn managers, directeuren, afdelingshoofden of personen die direct in de uitvoering van de werkzaamheden zitten.
2. Er is gebruik gemaakt van informatiemateriaal, nota's, onderzoeken en (intentie)verklaringen die door de organisaties zijn verstrekt.
3. Daarnaast is gebruik gemaakt van andere relevante onderzoeken en nota's die de afgelopen jaren in Nederland zijn verschenen.

In deze paragraaf wordt de rol van de gemeente Den Haag nader beschreven en wordt aangegeven wat de organisaties op dit moment verrichten in de aanpak van loverboys. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen organisaties die betrokken zijn bij preventie en voorlichting, organisaties voor opvang en hulpverlening, organisaties betrokken bij de strafrechtelijke aanpak en overige organisaties. Paragraaf 1.6 beschrijft de belangrijkste knelpunten die uit de interviews naar voren zijn gekomen.

1.5.1 Gemeente Den Haag

Dienst OCW/ GGD Den Haag

Binnen de GGD Den Haag richt het Regionaal Steunpunt Seksueel Geweld (RSSG), gepositioneerd bij de productgroep EGG van de dienst OCW, zich sinds 1997 op de bestrijding van seksueel geweld. Dit gebeurt door het verbeteren van de toegankelijkheid en kwaliteit van de hulpverlening en het ondersteunen van preventie- en voorlichtingsactiviteiten. In Den Haag wordt het aanbod van preventie, voorlichting en hulpverlening verzorgd door de verschillende maatschappelijke en particuliere dienst- en hulpverleningsorganisaties. Het RSSG geeft in het ontwikkelen en uitvoeren van hun taken en verantwoordelijkheid ondersteuning aan deze

organisaties en streeft naar een samenhangend en op elkaar afgestemd aanbod. Vanwege de aanwezige expertise, relevante netwerkpartners en taakstelling is de coördinerende rol binnen de integrale ketenaanpak van de loverboyproblematiek ondergebracht bij het RSSG. Binnen het project huiselijk geweld van de gemeente Den Haag voert het RSSG al de coördinatie en wordt samengewerkt met veel organisaties die ook bij de aanpak van loverboys zijn betrokken.

De afdeling GVO van dezelfde productgroep is nauw betrokken bij de ontwikkeling van preventieprogramma's, zoals protocollen kindermishandeling. De afdeling GVO heeft in samenwerking met het expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding (JSO), Centrum 16/22 en het consultatieteam het protocol 'Route bij een vermoeden van mishandeling' ontwikkeld. Binnen het voortgezet onderwijs beschikken alle scholen in Den Haag over dit protocol. In deze handleiding is een paragraaf over loverboyproblematiek opgenomen. De handleiding beschrijft een 6-tal fasen die doorlopen (kunnen) worden bij een (vermoeden) van mishandeling, waaronder loverboyproblematiek.

Dienst OCW/Jeugdbeleid

Het Lokaal Preventief Jeugdbeleid (LPJB) van de dienst OCW (0-19 jaar), afdeling Jeugdbeleid subsidieert voorlichting over loverboys aan meisjes op middelbare scholen in het lagere onderwijssegment (VMBO- en praktijkscholen). Deze voorlichtingen worden gegeven door Centrum 16/22.

Daarnaast heeft de afdeling Jeugdbeleid een programma Jeugd en Veiligheid in het kader van het Grote Steden Beleid (convenantperiode 2005-2009, derhalve additioneel beleid). Dit programma is gericht op het voorkomen van overlast, vandalisme, geweld en het afglijden van jongeren in de criminaliteit. Het programma richt zich op jongeren in de leeftijd van 0-24 jaar, waarbij het accent ligt op de groep 12-24 jarigen. Binnen deze groep jongeren bevinden zich (potentiële) slachtoffers en loverboys.

In het kader van dit programma zijn in Den Haag momenteel twee Mobiele Jongeren Teams (MJT's) operationeel, één in de wijk Schilderswijk/Transvaal en één in Escamp. Deze teams bestaan uit outreachende jongerenwerkers (pleinmanagers) die op straat risicojongeren die overlast geven actief benaderen. Zij signaleren op deze manier problemen en verwijzen eventueel door. Jongeren kunnen doorverwezen worden naar sociaal-cultureel jongerenwerk, buurthuizen of sportverenigingen maar ook naar (de juiste) hulpverlening. Dit laatste loopt via het Jeugd Interventie Team (JIT), uitgevoerd door Bureau Jeugdzorg Haaglanden.

De productgroep Jeugdbeleid is bereid te stimuleren dat (outreachende) jongerenwerkers, jeugdhulpverleners en -voorlichters deelnemen aan door de GGD te organiseren deskundigheidsbevorderende activiteiten voor het onderkennen en hanteren van potentiële loverboys.

1.5.2 Organisaties betrokken bij preventie en voorlichting

Centrum 16/22

Het vormingscentrum Centrum 16/22 verzorgt voorlichtingen en trainingen aan leerlingen van Haagse scholen voor primair en voortgezet onderwijs. Voor het loverboy preventieproject hanteert centrum 16/22 de volgende risicogroepen:

1. Vrouwelijke leerlingen uit de tweede of derde klas van het voortgezet onderwijs. Het gaat dan met name om meisjes uit de onderste regionen van het VMBO en praktijkscholen. De voorlichtingen worden altijd in samenspraak met de betreffende school gegeven.
2. Alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's)

3. (On)geremde jongeren.

Er wordt over het algemeen gewerkt in speciaal samengestelde meisjesgroepen waarin de leerlingen centraal staan. De werkvormen zijn speels, creatief en vernieuwend. In het schooljaar 2004/2005 voert Centrum 16/22 het loverboy preventieproject ' Wat jij wil, weerbaar tegen loverboys' uit in 27 klassen van het voortgezet onderwijs.

Unit MCI

Unit MCI (onderdeel van de Welzijnsorganisatie Escamp) heeft een stedelijk verzorgingsgebied. De Unit richt zich op de Haagse samenleving in het algemeen en in het bijzonder op jongeren, ouderen, vrouwen en meisjes afkomstig uit Marokko, Turkije en overige Arabische landen. Unit MCI rekent instellingen en zelforganisaties die zich bezig houden met de genoemde doelgroepen tot haar ketenpartners. Uitgangspunt in haar werkwijze is de stelling dat de wensen en behoeften van haar doelgroepen primair meegenomen dienen te worden in de algemene beleidskaders. Unit MCI verzorgt voorlichting en preventie aan Turken, Koerden, Marokkanen en Arabisch sprekende vrouwen/ meiden en mannen /jongens.

Unit MCI treedt op als intermediair en adviseur en verzorgt voorlichting voor ouders over loverboyproblematiek. De doelstelling van deze voorlichting is tweeledig. Enerzijds het voorkomen dat meisjes slachtoffer worden van een loverboy en anderzijds het bewust maken van ouders dat hun zoons loverboys kunnen worden.

1.5.3 Organisaties voor opvang en hulpverlening

Bureau Jeugdzorg Haaglanden

Bureau Jeugdzorg Haaglanden richt zich op gezinnen/ ouders met vragen of problemen rondom de opvoeding en kinderen en jongeren die problemen hebben of in hun ontwikkeling bedreigd worden. Gezinnen waarop een kinderbeschermingsmaatregel van toepassing is. Jongeren die strafrechtelijk veroordeeld zijn. Bureau Jeugdzorg is met ingang van 2005 structureel verbonden met de jeugdgezondheidszorg, voorschoolse voorzieningen, primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (Wet op de Jeugdzorg 2005). Bureau Jeugdzorg Haaglanden heeft 400 medewerkers en als verzorgingsgebied de regio Haaglanden. Hoewel Bureau Jeugdzorg nog geen specifiek beleid en hulpverleningsmethodiek met betrekking tot de slachtoffers van loverboys heeft ontwikkeld wordt er wel aandacht besteedt aan loverboyproblematiek. Er is er een protocol "Omgaan met vermoedens van kindermishandeling" ontwikkeld. De noodzaak om beleid te ontwikkelen en meer samen te werken wordt onderschreven. Bureau Jeugdzorg Haaglanden verzorgt ook de gedwongen opnames van kinderen onder de achttien in Justitiële Jeugdinrichtingen. De verwachting is dat gedwongen opnames een van de instrumenten is om jonge meisjes uit het loverboycircuit te halen of te houden (Ministerie van Justitie, juli 2004). Voorwaarde hierbij is echter wel dat voor deze meisjes adequate hulpverleningsprogramma's worden aangeboden.

Vanaf juli 2005 gaat bij Bureau Jeugdzorg Haaglanden het Jeugd Interventieteam (JIT) van start. Dit team is gericht op een snelle en adequate hulpverlening van straat overlastgevende risicjongeren. Binnen deze groep jongeren bevinden zich (potentiële) slachtoffers en loverboys.

Stichting Jeugdformaat

Stichting Jeugdformaat biedt ambulante hulp, daghulp, residentiële hulp en pleegzorg aan jeugdigen. Stichting Jeugdformaat heeft 750 medewerkers en 600 pleegouders en heeft als verzorgingsgebied de regio Haaglanden. Een groot deel van de cliënten wordt verwezen door Bureau Jeugdzorg Haaglanden. Stichting Jeugdformaat speelt een belangrijke rol bij de opvang

van jonge meisjes onder de 18 jaar omdat zij beschikken over een meidencrisisopvang. Slachtoffers van loverboys kunnen worden ondergebracht bij deze crisisopvang.

Jeugdformaat vindt dat iedere jeugdige het fundamentele recht heeft op ontwikkeling. Binnen stichting Jeugdformaat geldt dat seksualiteit een aspect is van de ontwikkeling en daarom een aandachtspunt is in de begeleiding. Door aandacht te besteden aan onder andere het onderwerp loverboys wil Jeugdformaat bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling en het voorkomen van seksueel misbruik.

Sinds mei 2005 wordt gebruik gemaakt van een registratieformulier bij een vermoeden van seksueel misbruik (zie hoofdstuk 8.3) waarmee tevens (het vermoeden van) misbruik door een loverboy wordt geregistreerd. Loverboyproblematiek wordt niet specifiek geregistreerd bij de aanmelding.

Stichting vrouwenopvang Pepita van Rijn

Pepita van Rijn is een organisatie die ondersteuning, hulpverlening en/of opvang biedt aan vrouwen die slachtoffer zijn van ernstige mishandeling of bedreiging en aan vrouwen – inclusief tienermoeders - die ernstige problemen ervaren rond hun zwangerschap, het moederschap, de opvoeding en vaak op velerlei andere levenssterreinen, zoals huiselijk geweld, psychiatrische problemen, verslavingsproblematiek, isolement en schulden. Pepita van Rijn neemt zwangere meisjes vanaf 12 jaar in haar FIOM huis op. Voor de reguliere vrouwenopvang geldt een minimum leeftijd van 18 jaar. Dit betreft vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Pepita van Rijn heeft 40 medewerkers en een regionale functie door haar samenwerking met de omringende gemeentes in de regio Haaglanden (Vrouwenopvang Zuid-Holland Ricardis, Vrouwen Opvang Zoetermeer, Goodwillwerk Leger des Heils). Tot nu toe heeft de vrouwenopvang geen slachtoffers van loverboys opgenomen. Deze beleidskeuze is inmiddels herzien waardoor binnen de vrouwenopvang vanaf heden de bereidheid aanwezig is slachtoffers van loverboyproblematiek in haar opvanghuizen op te nemen. Het zal hierbij gaan om slachtoffers boven de 18 jaar.

Stichting Hulpverlening en Opvang Prostituees in Den Haag (SHOP)

SHOP is een hulpverleningsinstelling speciaal voor prostituees en ex-prostituees in de regio Den Haag. De instelling ziet prostitutie als een beroep en accepteert de keuze van iedereen die dit werk doet. SHOP werkt al ruim 20 jaar in de straten waar raamprostitutie wordt bedreven, clubs en op de tippelzone om prostituees te ondersteunen in hun werk. Hierdoor heeft men veel kennis opgebouwd. Ondanks het opheffen van het bordeelverbod in 2000 is prostitutie een beroep dat nog niet door iedereen wordt geaccepteerd. Voor veel sekswerkers betekent dat het nog niet gemakkelijk is om uit te komen voor het werk dat ze doen. Hierdoor is het vaak moeilijk om aan de juiste informatie over het werk te komen en antwoorden te vinden op werk gerelateerde vragen en problemen. SHOP is er om die vragen te beantwoorden en prostituees in de regio Den Haag te helpen sterker te staan in hun werk, persoonlijk leven en ten opzichte van de bordeeleigenaren en klanten. SHOP beschikt over een speciale voorziening voor de prostituees die op straat werken, namelijk de huiskamer. In deze huiskamer zijn alle vrouwen en transgenders (travestieten/transseksuelen) die op de tippelzone werken welkom voor een kopje koffie, een praatje met collega's of de medewerkers van SHOP. Prostituees die geen dak boven hun hoofd hebben kunnen terecht bij de slaapvoorziening van SHOP. De instelling biedt laagdrempelige hulp. Dat betekent dat prostituees niet alleen zelf een afspraak kunnen maken op het kantoor of huiskamer, maar dat de medewerkers ook naar de prostituees toegaan. Zij zijn dan ook regelmatig te vinden in de raamstraten, clubs en privéhuizen. Het team van SHOP gaat er regelmatig op uit om de prostituees in de regio Den Haag op te zoeken met een kopje thee of koffie en condooms. SHOP heeft geen wachtlijst en prostituees kunnen zich aanmelden onder hun werknaam. Men werkt nauw samen met veel lokale, landelijke en internationale organisaties.

Stichting de Haven

Stichting de Haven is een christelijke vrijwilligersorganisatie, die hulp biedt aan mensen die op een of andere manier met prostitutie te maken hebben gekregen. Het gaat hierbij om Haagse raamprostitutees en in beperkte mate prostitutees uit clubs en besloten bordelen en ex-prostitutees. De Haven schenkt aandacht aan persoonlijke nood, zowel psychisch als lichamelijk en hulp bij de wens tot uittreden. De vrouwen kunnen terecht in het pastorale centrum voor een kop koffie, om te praten, gebed en voor hulp. Op kleine schaal biedt De Haven professioneel maatschappelijk werk aan. Evenals bij SHOP betekent de wijze van werken en het hebben van contacten met (ex) prostitutees dat medewerkers van De Haven veel horen over het prostitutiecircuit en dan ook een belangrijke signalerende functie hebben.

Daderhulpverlening De Waag

De Waag is in 1992 geopend als centrum voor ambulante forensische psychiatrie. De Waag is een onderdeel van de Dr. Henri van der Hoeven Stichting te Utrecht. De Waag richt zich op de behandeling van cliënten met een forensische problematiek voor wie poliklinische behandeling onvoldoende is en klinische behandeling (nog) niet aangewezen. De dagbehandeling is bedoeld voor cliënten met wetovertredend gedrag, als alternatief voor een dreigende gevangenisstraf, als vervolg op een klinisch forensische opname of gevangenisstraf. Stichting de Waag is een AWBZ gefinancierde organisatie die regionaal georiënteerd is. De Waag speelt onder andere een rol in de behandeling van zedendelinquenten, waaronder loverboys.

1.5.4 Organisaties betrokken bij de strafrechtelijke aanpak

Regiopolitie Haaglanden, Ploeg Commerciële Zeden.

De regiopolitie Haaglanden, ploeg commerciële zeden, bestaat uit (19) politiefunctionarissen, die zich bezighouden met het toezicht op alle vormen van de seksindustrie en de bestrijding van mensenhandel. Zij beschouwen loverboys als mensenhandelaren die waar mogelijk bestreden moeten worden. De rechercheurs voeren dagelijks controles uit op ramen, seksindustrie en tippelzone. Zes keer per jaar worden seksclubs bezocht om te onderzoeken of er sprake is van mensenhandel, minderjarigen of illegalen.

Omdat loverboys als mensenhandelaar en niet als aparte categorie worden gezien, vindt er geen aparte registratie plaats. Het aantal aangiftes tegen loverboys is betrekkelijk laag omdat de slachtoffers daar niet bereid toe zijn. Dit komt volgens de politie mede door het ontbreken van een goede opvang en afstemming met de hulpverleningsorganisaties. De samenwerking met het Openbaar Ministerie verloopt goed. De politie komt relatief weinig minderjarige prostitutees tegen. In 2004 heeft de politie Haaglanden zes loverboys gearresteerd

Openbaar Ministerie

Bij het arrondissementsparket is door de parketleiding een zedencontactofficier aangesteld. Deze officier is contactpersoon voor o.a. de politie. Op dit moment bestaat er geen aparte registratie van zaken met betrekking tot loverboys omdat deze juridisch vallen onder mensenhandel. Ook het aantal slachtoffers dat aangifte heeft gedaan is niet bekend. Zowel de omvang van aantal aangiftes als de bewijsvoering wordt als een probleem ervaren. Naast de aangifte van het slachtoffer is meestal aanvullende bewijslast noodzakelijk. Als belangrijkste taak in dit kader ziet het Openbaar Ministerie het voorbrengen van de strafzaak voor de rechter en het verstrekken van informatie aan de aangeefsters en het verder ontwikkelen van de rol van het Openbaar Ministerie in het kader van loverboyproblematiek/mensenhandel. In 2004 zijn de zes door de politie gearresteerde loverboys voorgeleid voor de Rechtercommissaris.

1.5.5. Overige organisaties

Raad voor de Kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming (de Raad) richt zich op kinderen van wie de ontwikkeling wordt bedreigd en die via AMK, BJZ of politie gemeld worden. Twee andere kerntaken van de Raad zijn: de adviserende taak in strafzaken van minderjarigen en in scheidings- en omgangszaken waar ouders er niet in slagen zelf afspraken te maken over hun kinderen. De Raad voor de Kinderbescherming heeft 160 medewerkers en werkt in de regio Haaglanden en Hollands Midden. De meeste cliënten worden verwezen door BJZ Haaglanden. De Raad ziet voor zichzelf geen grote rol weggelegd m.b.t. loverboyproblematiek omdat zij “aan het eind van de keten” zit. In deze ketenaanpak van de loverboyproblematiek heeft de Raad geen hulpverleningsrol. De Raad is een tweedelijns instelling met een adviserende en signalerende taak. Na melding van AMK, BJZ of politie kan de Raad besluiten de rechter om een kinderschermingsmaatregel te vragen.

Jongeren Informatiepunt (JIP)

De JIP's maken sinds 1 januari 2004 onderdeel uit van het expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding (JSO). Het JIP Den Haag en het JIP Zoetermeer bestaan sinds 1993 en zijn voortgekomen uit het Jongeren Advies Centrum (JAC). Belangrijke aandachtspunten zijn het toegankelijk maken van informatie voor en ter beschikking stellen aan jongeren in de leeftijd van 12-25 jaar; jongeren in staat te stellen keuzes voor hun verdere ontwikkeling te maken middels informatie, advies en ondersteuning; het stimuleren en faciliteren van de participatie van jongeren in de samenleving en hun eigen leefomgeving en jongereninformatie toegankelijk maken voor intermediairen (zowel professioneel als niet-professioneel). JIP is een regionaal werkende organisatie (Den Haag, Delft, Zoetermeer) met een beperkt aantal medewerkers.

MEE Zuid-Holland Noord

MEE is er voor mensen met een lichamelijke beperking, verstandelijke beperking, achterstand in de ontwikkeling, chronische ziekte of een vorm van autisme. De ondersteuning richt zich hierbij ook op partners, ouders, verzorgers, familie en andere betrokkenen van de persoon om wie het gaat. Het gaat hierbij om voorlichten, in kaart brengen welke hulp nodig is, helpen bij het verkrijgen van voorzieningen, regelen van voorzieningen, ondersteunen bij het verkrijgen van financiën en begeleiding bij opvoedingsvragen. De voormalige Sociaal Pedagogische Dienst (SPD), heeft 200 medewerkers en richt zich op de regio Haaglanden.

Stadsgewest Haaglanden

Het stadsgewest Haaglanden verleent geen hulp of zorg, maar maakt het regionale beleid voor de uitvoering van de zorg en financiert de instellingen zodat die de hulp en zorg aan kinderen, jongeren en hun ouders kunnen leveren. Zorg aan slachtoffers van de loverboyproblematiek wordt ook door de instellingen geleverd.

Concreet betekent dit dat het stadsgewest erop toeziet, c.q. stimuleert, dat de instellingen voldoende opvang, hulpverlening en voorzieningen bieden aan de slachtoffers van loverboys.

1.6 De belangrijkste knelpunten

1.6.1 Vroegherkenning van loverboyproblematiek en signaleringsinstrumenten

Vroegherkenning is bij de meeste deelnemende organisaties onvoldoende ontwikkeld. Binnen reguliere intakeprocedures is er nauwelijks sprake van aandacht voor loverboyproblematiek. Met betrekking tot het signaleren van deze problematiek beschikken potentiële signaleerders

over te weinig instrumenten. Scholen en opvanghuizen voor minderjarigen besteden weliswaar in hun protocollen aandacht voor loverboyproblematiek, van een eenduidige signaleringsstructuur m.b.t. de identificatie en verifiëring van eventuele slachtoffers en daders is evenwel onvoldoende sprake. Buurthuizen en andere organisaties worden niet of te weinig actief betrokken bij de signalering van loverboys en loverboyproblematiek.

Wanneer een loverboy staat te posten voor een school, buurthuis of opvangtehuis voor meiden moet dat direct worden gemeld aan de politie. Feitelijk moet er een situatie ontstaan waarbij alle betrokken organisaties alert zijn op loverboyproblematiek en vervolgens eenduidig reageren.

Een aantal organisaties vermoed dat veel slachtoffers eerst in de illegale prostitutiesector verblijven en vanaf 18 jaar in de legale sector worden ingezet. Het zichtbaar maken van en grip krijgen op dit deel van de prostitutie is moeilijk. In veel gevallen zal het om vermoedens gaan, bijvoorbeeld bij prostitutie in hotels of koffiehuisen, en blijkt het moeilijk om deze gefundeerd te onderbouwen. Een deel van de illegale sector blijft geheel verborgen. Van de 167 meerderjarige cliënten die het Prostitutie Maatschappelijk Werk in Rotterdam in 2002 begeleidde, gaven er 47 (28%) aan al voor hun 18^e jaar actief te zijn geweest in de prostitutie (jaarverslag Humanitas Rotterdam 2002).

1.6.2 Opvang en hulpverlening aan meisjes die slachtoffer zijn of dreigen te worden

Uit de verzamelde informatie blijkt dat zowel voor minderjarige als meerderjarige meisjes en vrouwen op dit moment binnen Den Haag geen keten van voorzieningen bestaat die gericht is op de hulpverlening aan meisjes/vrouwen die (dreigen) in de prostitutie te geraken. Het ontbreekt aan laagdrempelige ambulante hulpverlening, crisisopvang en langdurige residentiële hulpverlening voor 18+ voor slachtoffers van loverboys. Wel kan gebruik gemaakt worden van de opvanginstelling ASJA in Friesland, waar specifieke en gerichte hulp wordt geboden aan slachtoffers van loverboys. Alle instanties in Nederland kunnen gebruik maken van ASJA, waar men beschikt over 12 opvangbedden. Waar nodig wordt in Den Haag wel ad hoc samengewerkt en worden onderlinge afspraken gemaakt. Structurele samenwerking, gebaseerd op heldere protocollen en centrale afstemming, vindt echter onvoldoende plaats. Er bestaat geen centrale intake en er is geen database die slachtoffers volgt en signaleert. Een centrale intake waarbij gegevens worden verzameld over slachtoffers en daders is onmisbaar bij een adequate aanpak van deze problematiek.

1.6.3 Voorkomen dat jongens loverboys worden

Loverboys maken gebruik van zogenaamde adjudanten, jonge jongens die het werk voor een deel opknappen en daarvoor een vergoeding krijgen. Het voorkomen dat jongens, die dicht tegen de loverboysector aanzitten, daadwerkelijk de loverboy business ingaan, is beleidsmatig nauwelijks ontwikkeld. Het ontbreekt organisaties vaak aan capaciteit en middelen om deze jongeren te begeleiden en in contact te brengen met de juiste instanties. Het Mobiel Interventieteam van Bureau Jeugdzorg is een adequate manier om deze potentiële daders in een vroegtijdig stadium te herkennen. Door een vroegtijdige interventie kan voorkomen worden dat deze jongens daders worden.

1.6.4 Opsporen van verdachten

Uit zowel landelijke als informatie van de zedenpolitie Haaglanden blijkt dat het aantal aangiftes tegen loverboys betrekkelijk laag is.

In 2004 zijn zes van loverboypraktijken verdachte mannen in Den Haag gearresteerd¹. Het is moeilijk om verdachten op te sporen wegens de geringe bereidheid van slachtoffers om aangifte te doen. Deze geringe bereidheid heeft volgens de politie mede te maken met angst van het slachtoffer, dwang door de loverboy of verliefdheid. Volgens een aantal organisaties

¹ Ploeg Commerciële Zeden, politie Haaglanden, juli 2004

heeft het geringe aantal aangiftes mede te maken met het ontbreken van een veilige opvang voor het slachtoffer. Zowel politie als Openbaar Ministerie geven tevens aan dat aangifte van alleen het slachtoffer vaak onvoldoende is, aanvullende bewijslast blijkt noodzakelijk te zijn.

1.6.5 Vervolgen van verdachten

Ondanks een actief zedenpolitieteam worden relatief weinig loverboys vervolgd. Van de zes, in juli 2004, gearresteerde loverboys zijn tot nu toe twee verdachten schuldig bevonden en veroordeeld. Zij kregen respectievelijk anderhalf jaar en twee jaar gevangenisstraf opgelegd, daarnaast moet de oudste loverboy (26 jaar) 10.000 euro aan de staat terugbetalen. Het ging hierbij om de gedwongen prostitutie van twee minderjarige meisjes. Politie en Openbaar Ministerie geven aan dat de samenwerking goed is. Knelpunt is de aangifte bereidheid bij slachtoffers en de bewijslast die onvoldoende is om tot vervolging over te gaan. Uit de interviews blijkt dat organisaties zich daar zorgen over maken en van mening zijn dat naar middelen moet worden gezocht om het aantal succesvolle veroordelingen te laten stijgen.

1.6.6 Wijze van registratie en privacyreglementen

De gegevensuitwisseling tussen Bureau Jeugdzorg Haaglanden, Raad voor de Kinderbescherming en Jeugdformaat ligt min of meer vast. Bureau Jeugdzorg verwijst naar de Raad voor de Kinderbescherming en naar Jeugdformaat. Elke organisatie heeft echter zijn eigen registratie-instrument ontwikkeld. De gegevens zijn onderling niet uitwisselbaar of vergelijkbaar. De meeste organisaties registreren geen items met betrekking tot loverboyproblematiek. Een officiële regeling voor gegevensuitwisseling, een privacyreglement, tussen de deelnemende organisaties bestaat niet op dit moment, maar is wel wenselijk omdat behoefte is aan centrale registratie en gegevensuitwisseling over slachtoffers en daders.

1.6.7 Aanwezigheid van protocollen

Er zijn door de verschillende organisaties nauwelijks protocollen ontwikkeld met betrekking tot de hulpverlening, registratie, samenwerking en gegevensuitwisseling van slachtoffers van loverboys of loverboys zelf. Bureau Jeugdzorg Haaglanden en Stichting Jeugdformaat hebben wel protocollen ontwikkeld bij vermoedens van seksueel misbruik. Dit zijn interne protocollen. Stichting Jeugdformaat gaat hierbij ook specifiek in op loverboyproblematiek. Wel zijn er mondelinge afspraken gemaakt tussen bijvoorbeeld de zedenpolitie en SHOP. Zij zijn gericht op het handhaven van de wet welke gedwongen prostitutie van minderjarigen maar ook van meerderjarigen verbiedt. Wanneer SHOP loverboyproblematiek signaleert neemt zij contact op met de zedenpolitie. Deze afspraken zijn echter niet schriftelijk vastgelegd.

Middelbare scholen beschikken over het protocol 'route bij een (vermoeden) van mishandeling', waarin een paragraaf is opgenomen over loverboyproblematiek. Het hebben van eenduidige en op elkaar afgestemde protocollen wordt gezien als een belangrijke schakel bij een adequate aanpak van loverboyproblematiek.

1.7 Projectdoel

Doel van het Plan van Aanpak 'Loverboys' is:

het terugdringen van de loverboyproblematiek binnen de gemeente Den Haag.

Voor de realisatie van deze doelstelling is het noodzakelijk dat:

- *wordt voorkomen dat meisjes slachtoffer worden van loverboys,*
- *wordt voorkomen dat jongens loverboys worden,*
- *adequate hulpverlening wordt geboden aan meisjes die slachtoffer zijn of dreigen te worden,*
- *verdachten worden opgespoord en worden vervolgd.*

Dat betekent dat alle participerende organisaties op directie- en beleidsniveau de integrale benadering dienen te ondersteunen. De deelnemers bevinden zich op het terrein van preventie, curatie en repressie. Kort gezegd: voorkomen, helpen, drang en dwang zijn onlosmakelijk verbonden in een effectieve aanpak van loverboys. Gezamenlijk moeten alle partijen uit de keten hun verantwoordelijkheid nemen. De gemeente is als coördinator verantwoordelijk voor het bijeenbrengen van al deze partijen en het maken van samenwerkingsafspraken.

Om te komen tot een effectieve integrale ketenaanpak is het noodzakelijk aandacht te besteden aan de al gesignaleerde knelpunten en prioriteiten te stellen. Voor het bewerkstelligen hiervan zijn deelprojecten opgezet met als uitgangspunt een verbeterde onderlinge samenwerking en afstemming binnen de participerende organisaties. Dit moet leiden tot een goed aanbod van preventie en voorlichting, een adequaat opvang- en hulpaanbod, de juiste nazorg, een effectief opsporing- en vervolgingsbeleid ten aanzien van daders, deskundigheidsbevordering van professionals en intermediairen en een eenduidige registratie (zie de hierna genoemde deelprojecten 2.1 tot en met 2.6). Voor de realisatie van de verschillende doelen binnen deze deelprojecten zal met de relevante organisaties nauw overleg plaats vinden.

1.8 Projectorganisatie

Binnen de gemeente Den Haag is de GGD de trekker van het Plan van Aanpak 'loverboyproblematiek'. Vanwege de eerder vermelde taakstelling (zie paragraaf 1.5.1) is de coördinatie ondergebracht bij het RSSG en vanuit die hoedanigheid verantwoordelijk voor:

- het leggen van contact met betrokken dienst- en hulpverleningsorganisaties;
- het voorbereiden van een samenwerkingsconvenant;
- de aansturing van de uitwerking van het convenant in concrete afspraken;
- het ontwikkelen, stimuleren en begeleiden van de uitvoering van de bij het plan van aanpak behorende deelprojecten.

Voor de voortgang van het plan van aanpak en het ontwikkelen van een samenwerkingsconvenant is onder voorzitterschap van het RSSG een beleidsgroep 'Loverboy - problematiek' opgericht. Deze beleidsgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de kernpartners op directie- en managementniveau. Kernpartners zijn de organisaties betrokken bij preventie, voorlichting, opvang, hulpverlening, nazorg en strafrechtelijke aanpak (zie paragraaf 1.5.2 t/m 1.5.4), aangevuld met de Raad voor de Kinderbescherming. De overige organisaties (zie paragraaf 1.5.5) worden door het RSSG op de hoogte gehouden van relevante ontwikkelingen. De beleidsgroep zal tijdens de startperiode (2005-2006) éénmaal per twee maanden bijeenkomen. Vanuit de activiteiten die voortkomen uit het GSB-programma Jeugd- en Veiligheid (zie paragraaf 1.5.1) neemt de afdeling Jeugdbeleid van de dienst OCW deel aan de beleidsgroep.

Voor het ontwikkelen en uitvoeren van de deelprojecten worden onder voorzitterschap van het RSSG twee werkgroepen opgericht, een werkgroep preventie en voorlichting en een werkgroep opvang en hulpverlening. Deelnemers aan deze werkgroepen zijn vertegenwoordigers van relevante organisaties op uitvoerend en/ of managementniveau. De werkgroepen werken uit hoe interventies en activiteiten binnen de relevante organisaties geïmplementeerd kunnen worden om een adequate aanpak van loverboyproblematiek te bewerkstelligen. De specifieke taken en verantwoordelijkheden van beide werkgroepen worden in het samenwerkingsconvenant nader uitgewerkt en beschreven.

2. DEELPROJECTEN PLAN VAN AANPAK 'LOVERBOYS'

2.1 Samenwerkingsverband Loverboyproblematiek

Doel

Binnen Den Haag met deelnemende organisaties die te maken hebben met loverboyproblematiek komen tot een convenant. Dit convenant is gericht op de integrale ketenaanpak en leidt tot een adequate en snelle opvang hulpverlening voor slachtoffers van loverboys.

Doelgroep

Organisaties die binnen hun werkgebied te maken hebben of kunnen krijgen met loverboyproblematiek.

Coördinatie

De coördinatie van het Samenwerkingsverband Loverboys en de ontwikkeling van het convenant valt onder de verantwoordelijkheid van het RSSG.

Deze coördinatierol brengt de volgende taken met zich mee:

- oprichten en coördineren van een beleidsgroep;
- oprichten en coördineren van een werkgroep preventie/voorlichting en een werkgroep opvang/hulpverlening;
- voorbereiden van een samenwerkingsconvenant;
- onderhouden van het netwerk en samenwerkingsafspraken;
- bewaken en evalueren van de afspraken in het kader van het convenant;
- bewaken en bevorderen van de samenwerking tussen de deelnemende organisaties;
- constateren en oplossing bieden voor ontstane knelpunten in opvang en hulpverlening en
- vastlegging en terugrapportage naar directies en/of besturen van de participerende organisaties.

Resultaten

- Door onderlinge samenwerking en afstemming wordt een sluitend, op elkaar afgestemd en adequaat opvang- en hulpverleningsnetwerk gecreëerd voor slachtoffers van loverboys. Om dit te realiseren worden een beleidsgroep loverboyproblematiek, een werkgroep preventie/voorlichting en een werkgroep opvang/ hulpverlening geformeerd. Binnen de beleidsgroep en beide werkgroepen vindt een inhoudelijke professionele uitwisseling van kennis en ervaringen plaats teneinde de samenwerking te verbeteren, deskundigheid te vergroten en nieuwe initiatieven te ontwikkelen.
- Ondertekening van een convenant tussen alle participerende organisaties in Den Haag.
- De inspanningsverplichtingen en werkafspraken van iedere participerende organisatie die zijn vastgelegd in het convenant worden jaarlijks geëvalueerd. Indien nodig worden de gemaakte afspraken bijgesteld.

Fasering

- Oprichten Samenwerkingsverband	2e kwartaal 2005
- Ontwikkelen en vaststellen afspraken	2e en 3e kwartaal 2005
- Tekenend convenant	3e kwartaal 2005
- Uitvoering/evaluatie samenwerkingsafspraken	3e en 4e kwartaal 2005

2.2 Voorkomen dat meisjes slachtoffer worden van loverboys

Het huidige preventiebeleid bereikt maar een klein deel van de meisjes tussen de 13 en 17 jaar. Op grond hiervan wordt voorgesteld om het preventiebeleid te intensiveren. Het is van groot belang om hier ook ouders, intermediairs en professionals bij te betrekken. Voor een geslaagde aanpak dienen ook interventies gericht te zijn op het voorkomen dat jongens loverboy worden (zie paragraaf 2.3).

Doel

Het bereiken en bewust maken van achtergronden van loverboyproblematiek d.m.v. voorlichting en training van scholieren, andere groepen jongeren en ouders. Het bewust maken van meisjes uit hoogrisicogroepen d.m.v. voorlichting en training met betrekking tot loverboys en de gehanteerde wervingsmethoden. Het bereiken van intermediairs en professionals om hun voorlichting en training te geven, bewust te maken van het fenomeen loverboy en hen te voorzien van materiaal opdat zij in de eigen organisatie voorlichting kunnen geven c.q. kunnen laten geven.

Doelgroep

Meisjes van 13 jaar en ouder die een verhoogd risico hebben, de zogenaamde risicomeisjes. Hierbij worden de volgende hoogrisicogroepen onderscheiden: leerlingen praktijkonderwijs, VMBO-leerlingen, zwakbegaafde meisjes, meisjes uit streng gelovige milieus, alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's), jongeren die regelmatig buurthuizen en jongerencentra bezoeken, jongeren die veelvuldig op straat rondhangen, jongeren die in jeugthuizen verblijven, jongeren die jeugdhulpverlening krijgen. Ouders van deze jongeren. Intermediaren en professionals die beroepshalve te maken hebben met het onderwijs, de hulpverlening aan en in aanraking komen met deze jongeren.

Opzet

Jongeren vragen niet om gemoraliseer maar om eerlijke en volledige informatie, zodat zijzelf een keuze kunnen maken. Steeds meer preventiewerk vindt plaats op scholen, tijdens evenementen of op andere plaatsen waar veel jongeren komen zoals het Internet. Er is een mix nodig van op individuen gerichte preventie, doelgroepen preventie en universele preventie. Die aanpak wordt bijvoorbeeld gevolgd in het landelijke programma Uitgaan en Drugs. Daarin richt de preventie zich op de drie belangrijkste levensdomeinen voor jongeren: vrije tijd, school en thuis. Onderzoek geeft aan dat de kennis bij de leerlingen daardoor toeneemt. Vooral de eerste twee interventies zijn van belang voor Den Haag omdat zij aansluiten bij de levenswijze van jongeren en kunnen worden uitgevoerd met de participerende organisaties. Echter ook de ouders zijn van belang en dienen zoveel als mogelijk bij het project betrokken te worden. Het gaat hierbij om een mix van cursussen en voorlichting die in overleg met de scholen en onder andere het welzijnswerk uitgevoerd wordt.

Aanbod op dit moment

- Centrum 16/22 verzorgt in 27 klassen preventielessen ten aanzien van loverboys 'Wat jij wil, weerbaar tegen loverboys'.
- Unit MCI verzorgt voorlichting over loverboyproblematiek voor allochtone ouders.
- Alle scholen van het voortgezet onderwijs in Den Haag beschikken over het protocol 'Route bij een vermoeden van mishandeling'. Hierin is een paragraaf over loverboyproblematiek in opgenomen.
- Stichting Jeugdformaat geeft assertiviteitstrainingen aan jeugdigen (deze zijn echter niet specifiek gericht op het nee zeggen tegen een loverboy).

- SHOP biedt een voorlichtingsprogramma aan VMBO-scholen in de Haagse regio, gericht op weerbaarheid in brede zin.

Te ondernemen activiteiten

- Opnemen van achtergronden rondom loverboyproblematiek in het lespakket 'Lang leve de Liefde'.
- Uitbreiding preventielessen voortgezet en speciaal onderwijs.
- Het organiseren van speciale bijeenkomsten voor (allochtone) ouders van (potentiële) slachtoffers en/ of daders via buurt- en wijkcentra, in samenwerking met de afdeling Voorlichting Eigen Taal en Cultuur van de afdeling GVO van de GGD Den Haag en Unit MCI.
- Intermediairen en professionals die werken met jongeren, zoals leerkrachten buurtwerkers en welzijnswerkers, worden via deskundigheidsbevordering getraind in:
 - a. het vroegtijdig signaleren van loverboyproblematiek bij slachtoffers en daders;
 - b. het op de juiste wijze interpreteren van deze signalen;
 - c. de actuele achtergronden en mechanismen bij loverboyproblematiek en de prostitutiewereld;
 - d. kennis van mogelijk te ondernemen stappen om te komen tot een adequaat hulpverleningsaanbod.
- Een intensieve voorlichtingscampagne (publiekscampagne) waarin jongeren bekend worden gemaakt met het fenomeen loverboys. Hierbij wordt gebruik gemaakt van binnen Nederland al bestaand voorlichtingsmateriaal, zoals de brochure 'Gevaarlijke Liefde', flyers en posters

Fasering

- uitbreiding lespakket 'Lang leve de Liefde'	vanaf 3e kwartaal 2005
- voorlichting ouders	vanaf 3e kwartaal 2005
- deskundigheidsbevordering intermediairen en professionals	vanaf 3e kwartaal 2005
- voorlichtingscampagne	vanaf 3e kwartaal 2005

Ambitie

- Uitbreiding preventielessen op klassen met leerlingen in de leeftijd vanaf 13 jaar. Hoewel in principe alle jongeren voorlichting zouden moeten krijgen, ligt het voor de hand in eerste instantie de prioriteit te leggen bij de doelgroepen die over het algemeen genoemd worden als het meest risicovol, te weten de tweede en derde klassen van VMBO- en praktijkscholen. In Den Haag zijn 46 scholen die in aanmerking komen voor preventielessen.

2.3 Voorkomen dat jongens loverboys worden

Ondanks voorbeelden van strafrechtelijke vervolging van loverboys blijft de loverboy business grote aantrekkingskracht hebben op bepaalde groepen jongeren. De groep loverboys bestaat uit los-vaste verbanden van jongens en mannen die elkaar al kennen. Daaromheen bevinden zich jongeren die balanceren op het randje van de criminaliteit. Zij hebben contact met jongens die al in het loverboycircuit zijn beland.

Doel

Het tijdig losweken van risicojongens uit het loverboycircuit. Nadat contact is gelegd en inventarisatie van de problematiek heeft plaatsgevonden worden de jongens toe

geleid naar voorzieningen op het gebied van onderwijs, inkomen, huisvesting, zorg en vrije tijd.

Doelgroep

Jongens die het risico lopen om in de criminaliteit te belanden waaronder loverboypraktijken. Het gaat hierbij om de zogenaamde adjudanten of waterdragers die hand- en span diensten verrichten. De politie komt vaak in aanraking met deze jongeren. Ook andere organisaties zoals BJZ Haaglanden, Raad voor de Kinderbescherming en sociaal culturele instellingen komen in contact met deze jongeren. Deze groep voelt zich over het algemeen niet aangetrokken tot activiteiten in een buurthuis, maar hangen rond in de stad of wijk (Holland Spoor, Scheveningen, scholen) en veroorzaken daar vaak overlast.

Te ondernemen activiteiten

Voorgesteld wordt om voor een vindplaats en outreachende methodiek te kiezen van het Jeugd Interventie Team van Bureau Jeugdzorg Haaglanden, die jongeren benaderd o.a. na signalering door politie en justitie. Het profiel van verdachten en daders wordt gezamenlijk verder uitgewerkt, waardoor een beter inzicht gaat bestaan in hun ontwikkelingsachtergronden. Het verzamelen van gesystemiseerde informatie over de werkwijze en profielen van verdachten en daders is een taak van politie en justitie, zij hebben immers de beschikking over strafrechtelijk onderzoek en politiedossiers. Daarnaast is vaak aanvullende informatie beschikbaar bij de andere partners.

Fasering

- Inzet Jeugd Interventieteam Bureau Jeugdzorg vanaf 3e kwartaal 2005

2.4 Opvang en hulpverlening

Opvang en hulpverlening is belangrijk om loverboyproblematiek aan te kunnen pakken. Aan slachtoffers moet een veilige vluchtweg kunnen worden aangeboden en de afhankelijkheidsrelatie met de loverboy moet worden doorbroken. Vaak zijn zij volkomen afhankelijk van de loverboy. De loverboy heeft baat bij een isolement van het slachtoffer. Contacten met familie en vrienden van vroeger worden daarbij zoveel mogelijk afgesneden. Slachtoffers zijn financieel afhankelijk door dat zij zogenaamde schulden hebben en geen eigen inkomsten. Daarbij speelt druggebruik en de afhankelijkheid daarvan ook een rol.

Doel

Het vergroten van de meldingsbereidheid bij slachtoffers van loverboys en het bieden van informatie, advies en adequate opvang en hulpverlening op het moment dat een slachtoffer bereid is om hulp te zoeken en/ of aangifte te doen.

Doelgroep

Slachtoffers van een loverboy die om ambulante- of residentiële hulp, advies of opvang vragen of verwezen worden. Het gaat hierbij om zowel minderjarige als meerderjarige slachtoffers of potentiële slachtoffers. Potentiële slachtoffers zijn vooral minderjarige meisjes die het risico lopen om in de prostitutie terecht te komen.

Te ondernemen activiteiten

- Residentiële opvang en hulpverlening voor meisjes onder 18 jaar (§2.4.1)

- Residentiële opvang en hulpverlening voor meisjes boven 18 jaar (§2.4.2)
- Gedwongen opname in het kader van Voorlopige Ondertoezichtstelling (§ 2.4.3)

Fasering

- Opvang en hulpverlening meisjes onder 18 jaar vanaf 3e kwartaal 2005
- Opvang en hulpverlening meisjes boven 18 jaar vanaf 3e kwartaal 2005
- Gedwongen opname in het kader van VOTS vanaf 3e kwartaal 2005

2.4.1 Residentiële opvang en hulpverlening voor meisjes onder 18 jaar

Als een slachtoffer van een loverboy wordt aangemeld bij de meidencrisisopvang en er is plaats, dan wordt ze opgenomen. Stichting Jeugdformaat heeft in de meidencrisisopvang in Den Haag negen opvangplaatsen. Dit is een geheime, niet gesloten opvang. Meisjes tot 18 jaar worden hier na verwijzing (indicatie) geplaatst door Bureau Jeugdzorg. Daarnaast is er sprake van gemengde, niet geheime crisisopvang. In totaal heeft Jeugdformaat binnen Haaglanden op dit moment 40 crisisplekken. Voor de meidencrisisopvang worden nogal eens meisjes van buiten de regio aangemeld met loverboy-problematiek.

Doel

De beschikbaarheid van acute opvang voor meisjes die jonger zijn dan 18 jaar die slachtoffer van een loverboy zijn of dreigen te worden in de meidencrisisopvang van Jeugdformaat (na doorverwijzing). Wanneer een slachtoffer aangifte doet of zichzelf aanmeldt bij de hulpverlening is acute opvang noodzakelijk. Een slachtoffer moet kunnen rekenen op onmiddellijke veilige opvang. Wanneer dat niet geboden kan worden bestaat de kans op ernstige mishandeling door de loverboy van het slachtoffer.

Doelgroep

Minderjarige meisjes die slachtoffer zijn of dreigen te worden van een loverboy dan wel seksueel geweld en bereid zijn zich vrijwillig te laten opnemen in de crisisopvang.

Resultaat

- De meidencrisisopvang wordt een belangrijk onderdeel van de keten van voorzieningen die noodzakelijk is om de verschillende acties goed op elkaar af te stemmen.
- Meisjes die dat aangeven (bij politie, hulpverlening of intermediair) worden in principe direct geplaatst.
- Op grond van diagnostiek kan een slachtoffer worden verwezen naar ambulante of dag- en nachthulpverlening.

Fasering

- Vrijwillige opvang van meisjes onder 18 jaar vanaf 3e kwartaal 2005

2.4.2 Residentiële opvang en hulpverlening voor meisjes boven 18 jaar

Knelpunt is het ontbreken van opvang voor meerderjarige slachtoffers. Voorgesteld wordt om de opvang van slachtoffers van loverboys, die ouder zijn dan 18 jaar en residentiële opvang behoeven, onder te brengen bij de Stichting vrouwenopvang Pepita van Rijn. Zij vangen zwangere vrouwen en jonge moeders op met

Doelgroep

Minderjarige meisjes die gedwongen worden tot prostitutie of die dreigen te worden gedwongen tot prostitutie.

Resultaat

Zodra de politie in de regio Haaglanden in aanraking komt met een minderjarig meisje dat zich al dan niet gedwongen prostitueert, wordt er van uitgegaan dat sprake is van een acute (levens)bedreigende situatie. Het meisje wordt in dat geval zo spoedig mogelijk aangemeld bij Bureau Jeugdzorg Haaglanden. Op dezelfde werkdag wordt bij Bureau Jeugdzorg, op basis van de beschikbare informatie, beoordeeld in welke mate sprake is van een acuut (levens)bedreigende situatie en wordt er een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming gedaan. Indien daartoe voldoende grond aanwezig is, wordt bij de Kinderrechter door de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek tot voorlopige ondertoezichtstelling (VOTS) met een machtiging voor een gesloten plaatsing (en eventueel daaraan gekoppelde sociale bewaring) ingediend.

Sociale Bewaring

Om te voorkomen dat het meisje hangende de procedure terugvalt en niet langer op te sporen is, bestaat de mogelijkheid van sociale bewaring. De termijn van de sociale bewaring dient zo kort mogelijk te zijn, met dien verstande dat deze daadwerkelijk aansluit op de plaatsing in de opvang van een Justitiële Jeugdinstelling. Met een machtiging van de kinderrechter kan een meisje maximaal 24 uur in sociale bewaring worden gehouden.

Fasering

- Verplichte opvang meisjes onder de 18 jaar vanaf 1^e kwartaal 2005

Knelpunt

Binnen de gesloten plaatsingen is er door een structureel gebrek aan plaatsen landelijk sprake van wachtlijstproblematiek. Het Bureau Jeugdzorg heeft hier geen invloed op, omdat de prioriteit bij gesloten plaatsingen wordt bepaald door het ministerie van justitie.

2.5 Opsporen van verdachten

- Na aangifte door slachtoffer en na overleg met het openbaar ministerie.

2.6 Vervolgen van verdachten

- Na opsporingsonderzoek als gevolg van aangifte of ambtshalve vervolging.

4 MELDPUNT LOVERBOYPROBLEMATIEK

Zwolle heeft als enige gemeente binnen Nederland een 24-uurs meldpunt opgericht waar slachtoffers van loverboys (indien gewenst anoniem), maar ook overige betrokkenen terecht kunnen voor informatie en advies. Dit meldpunt is ingericht bij de vrouwenopvang Overijssel en wordt gefinancierd door Zwolle. Meldingen en signalen die bij dit meldpunt binnen komen, worden besproken in een werkgroep die bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die betrokken zijn bij de aanpak van loverboys. Halverwege 2005 vindt er een evaluatie plaats over de werkwijze en meerwaarde van dit meldpunt. Geadviseerd wordt om in Den Haag de uitkomsten van deze evaluatie af te wachten. Bij een positief resultaat van het meldpunt in Zwolle zal aanvullend worden gerapporteerd over de mogelijkheden om in Den Haag eveneens een meldpunt loverboys in te richten. Gelet op de aanwezigheid van het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld en de overlap met samenwerkingspartners binnen de aanpak van huiselijk geweld en loverboyproblematiek ligt het voor de hand om een eventueel meldpunt daaraan te koppelen.

5 MONITORING

Aan het College van B&W en de gemeenteraad wordt eenmaal per jaar gerapporteerd over de voortgang van de resultaten en effecten van het plan van aanpak. Om zicht te krijgen en te houden op de loverboyproblematiek, en iets te kunnen zeggen over de effecten van het project zal monitoring moeten plaatsvinden. Hiervoor zijn een aantal outputindicatoren ontwikkeld die iets zeggen over de effecten.

Outputindicatoren

Voor wat betreft de slachtoffers kunnen op basis van de doelstellingen van het project de volgende kwantitatieve outputindicatoren worden geformuleerd:

- het aantal meldingen van mogelijke slachtoffers van loverboys;
- het aantal gerealiseerde hulpverleningstrajecten aan slachtoffers van loverboys;
- het aantal gerealiseerde opvangplaatsen voor slachtoffers van loverboys en
- het aantal gedwongen opnames van slachtoffers.

Voor wat betreft de loverboys zelf kunnen op basis van de doelstellingen van het project de volgende kwantitatieve outputindicatoren worden geformuleerd:

- het aantal meldingen bij de politie van mogelijke loverboys;
- het aantal juridische verdachten van loverboypraktijken (in de zin van art. 27 Sr.);
- het aantal vervolgte verdachten;
- het aantal dagvaardingen;
- het aantal andere afdoeningen en
- het aantal veroordeelde daders.

Voor wat betreft preventie kan aan de volgende outputindicatoren worden gedacht:

- het aantal bereikte scholieren;
- het aantal voorlichtingen aan intermediairen;
- het aantal bereikte ouders;
- het aantal andere doelgroepen en
- het aantal contacten met de pers.

6 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN

In opdracht van het ministerie van Justitie is TransAct uit Utrecht per 1 februari 2005 voorlopig één jaar gestart met het 'Informatiepunt Jeugdprostitutie voor ondersteuning aan hulpverleners, beleidsmakers, politie en justitie bij de aanpak en preventie van jeugdprostitutie'. De opdracht van deze kwartiermaker is het bundelen van informatie over bestaande initiatieven en projecten, en om de leemtes in het veld te achterhalen. Dit project resulteert in een advies aan het ministerie voor een landelijke aanpak van jeugdprostitutie en de wenselijkheid van een landelijk expertisecentrum jeugdprostitutie. De loverboyproblematiek maakt onderdeel uit van dit project. De opdracht van het ministerie vloeit voort uit een haalbaarheidsonderzoek naar de wenselijkheid en positionering van een expertisecentrum jeugdprostitutie, verricht in mei 2003 door bureau Terpstra en van Dijke (Utrecht). Binnen dit onderzoek zijn landelijke, regionale en lokale overheden en organisaties die te maken hebben met jeugdprostitutie geïnterviewd. Vrijwel alle respondenten waren van mening dat een integrale ketenaanpak van jeugdprostitutie, waaronder loverboyproblematiek, alleen kan worden gerealiseerd door een intensieve samenwerking en afstemming, zowel in beleid, coördinatie als regie. Doordat jeugdprostitutie zich vaak niet beperkt tot de gemeentegrenzen, maar een nationaal en zelfs internationaal werkgebied heeft (mensenhandel), pleitten alle respondenten voor een landelijk expertisecentrum jeugdprostitutie. Ondanks het feit dat deze problematiek zowel nationaal als internationaal is, zijn de respondenten ook van mening dat het van belang is vooral ook op lokaal niveau initiatieven te ontwikkelen en samenwerkingsafspraken met relevante organisaties te maken. Binnen een expertisecentrum is het van belang te weten waar welke informatie te vinden is, waar de deskundigen en specialisten zitten en mensen of organisaties die behoefte hebben aan kennis en informatie met elkaar in contact brengen. Ook in het inventariseren en bundelen van al bestaande preventie- en voorlichtingsmaterialen is een belangrijke rol weggelegd voor het expertisecentrum.

In juni 2005 vindt er een landelijke inventarisatie plaats naar de aard en werkwijze van 'good practices' door het Informatiepunt Jeugdprostitutie. De uitkomst van deze inventarisatie en de stand van zaken rondom de ontwikkelingen van een expertisecentrum worden besproken in het landelijk Platform Jeugdprostitutie. Het RSSG neemt actief deel aan dit platform.

7 BEGROTING en DEKKING

Uitgangspunt van het plan van aanpak 'loverboyproblematiek' is om bestaande activiteiten op het gebied van preventie, hulpverlening en repressie beter op elkaar aan te laten sluiten zodat een integrale ketenaanpak ontstaat voor de aanpak van loverboyproblematiek. Daarbij is het advies gegeven om in te zetten op intensivering van preventielessen op Haagse scholen, een voorlichtingscampagne, voorlichting aan ouders van potentiële slachtoffers en daders en deskundigheidsbevordering van intermediairen en professionals.

Begroting plan van het aanpak loverboyproblematiek	Per jaar (in €)
Preventielessen in voortgezet en speciaal onderwijs	122.556
Voorlichtingscampagne	3.000
Voorlichting voor ouders van potentiële slachtoffers/ daders	2.000
Deskundigheidsbevordering intermediairen en professionals	15.000
Totaal	142.556

Dekking plan van het aanpak loverboyproblematiek	Per jaar (in €)
Nieuw beleid 2006	75.000
Lokaal preventief jeugdbeleid	40.556
Nota volksgezondheid	27.000
Totaal	142.556

8 BIJLAGEN

8.1 Geïnterviewde functionarissen

Bureau Jeugdzorg Haaglanden

Mw. M. de Graaf beleidsmedewerker
Dhr. L. van Sassen IJsselt teamcoördinator

Raad voor de Kinderbescherming

Mw. M. Goet preventiecoördinator
Mw. H. Verleg teamleider

Regiopolitie Haaglanden, Ploeg commerciële zedenzaken

Dhr. N. de Niet teamchef

Gemeente Den Haag, dienst OCW/ jeugdbeleid

Mw. S. Peters beleidsmedewerker Jeugd en Welzijn

Stichting Hulpverlening Opvang Prostituees

Mw. P. Bezemer directeur

Centrum 16/22

Mw. N. van Wensen hoofd afdeling VO

Stadsgewest Haaglanden

Dhr. H. Reuten beleidsmedewerker jeugdzorg

Unit MCI

Mw. S. Gunay sociaal cultureel werker

Stichting Jeugdformaat

Mw. F. Peters beleidsmedewerker

Stichting vrouwenopvang Pepita van Rijn

Mw. A. Bernards manager

MEE Zuid-Holland Noord

Mw. M. Dam aandachtfunctionaris seksueel misbruik

Jongeren Informatiepunt

Mw. S. Zwartkruis coördinator

Stichting de Haven

Mw. M. de Groot manager

Openbaar Ministerie

Mw. I. Meissen Officier van Justitie

De Waag

dhr. W. Pontier hoofd vestiging Den Haag

8.2 Interviewvragen organisaties

1. Met welke doelgroep werkt u?
2. Welke leeftijd heeft de doelgroep waarmee u werkt?
3. Wat is het doel om de loverboyproblematiek aan te pakken?
4. Hoe ernstig schat u de loverboyproblematiek in? En waarom?
5. Hoeveel procent van de meisjes is slachtoffer of slachtoffer geweest?
6. Hoe was de psychische situatie van de slachtoffers?
7. Hoe was de lichamelijke situatie van de slachtoffers?
8. Wat was de gemiddelde leeftijd van de slachtoffers op het moment dat zij met de loverboy in aanraking kwamen?
9. Wat was de gemiddelde leeftijd toen zij in contact kwamen met de hulpverlening/politie?
10. Is er aangifte gedaan bij de politie?
11. Is er sprake van een veroordeling? Zo nee, waarom niet?
12. Welke drukmiddelen hebben de loverboys toegepast om de meisjes te dwingen tot prostitutie?
13. Waar heeft de loverboy voor het eerst contact gelegd?
14. Hoelang is het probleem volgens u al gaande?
15. Wat voor gedrag ziet u bij slachtoffers?
16. Wat zijn belangrijke kenmerken van slachtoffers van loverboys?

☐	ervaring met seksueel misbruik	☐	(ooit) thuis weggelopen
☐	verwaarlozing in gezin	☐	Cultuurconflict
☐	Mishandeling	☐	regelmatig spijbelen van school
☐	Druggebruik	☐	Zwakbegaafdheid
☐	Alcoholgebruik	☐	Overige
☐	psychische problemen		
☐	ontbrekende vader en/ of moeder		
☐	verslaafde/psychiatrische ouders		
☐	veel ruzie thuis		
☐	uit huis geplaatst		

17. Wat zijn de behoeften van slachtoffers?
18. Wat voor methodiek/ werkwijze hanteert u met betrekking tot slachtoffers van loverboys?
19. Waarom wordt er met een bepaalde methodiek/ werkwijze gewerkt?
20. Wat voor hulpverleningstrajecten heeft u?
21. Hoe lang duurt gemiddeld een hulpverleningstraject?
22. Hoe lang denkt u dat er nodig zou zijn voor een goed hulpverleningstraject?
23. In hoeverre worden ouders/ omgeving betrokken in het hulpverleningstraject?
24. Hoe wordt de hulpverlening afgesloten?
25. Is er nog eventuele nazorg? Zo ja, op welke manier?
26. Wat zou de gewenste situatie zijn m.b.t. de hulpverlening aan slachtoffers?
27. Hoe ziet het profiel van de hulpverlener eruit?
28. Hoeveel procent van de meiden valt terug? En waarom?
29. Wat is het verschil tussen meiden die wel uit de prostitutie komen en meiden die terugvallen?
30. Hoeveel procent van de meiden raken werkelijk na hulpverlening uit de prostitutie (schatting/indicatie)
31. Wat zou er buiten de hulpverlening nog meer moeten zijn om het probleem aan te pakken?

32. Tegen welke knelpunten loopt u aan?

☐ Preventie	☐ Hulpverlening	☐ Daderbehandeling	☐ Justitie
☐ Signalering	☐ Opvangcapaciteit	☐ Politie	☐ Anders

33. Wat is de positie van uw organisatie met betrekking tot de loverboyproblematiek?
34. Wat voor onderzoek heeft er plaatsgevonden om erachter te komen dat jonge meiden gedwongen worden tot prostitutie?
35. Met welke instanties of externe organisaties wordt er samengewerkt/ zijn betrokken bij de problematiek?
36. Hoe groot is de problematiek onder cliënten van uw organisatie?
37. Hoe groot is de problematiek binnen de gemeente Den Haag, geef een schatting of exacte cijfers?
38. Welke rol ziet u voor uw organisatie weggelegd?
39. Heeft u een speciaal protocol of vragenlijst of registratiesysteem inzake slachtoffers of daders?
40. Heeft u wel eens aandacht besteed tijdens vergaderingen of in het kader van deskundigheidsbevordering aan loverboyproblematiek?
41. Wat was de aanleiding dat u aandacht aan het onderwerp besteedde?
42. Heeft u informatie/voorlichtingsmateriaal ontwikkeld voor de doelgroep?

8.3 Lijst met afkortingen

AMA	Alleenstaande Minderjarige Asielzoeker
ASHG	Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BNRM	Bureau Nationale Rapporteur Mensenhandel
CIT	Crisis Interventie Team
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
JSO	Expertise centrum voor Jeugd Samenleving en Opvoeding
JIP	Jongeren Informatie Punt
MCI	Unit voor Multicultureel welzijnsaanbod
OM	Openbaar Ministerie
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
RSSG	Regionaal Steunpunt Seksueel Geweld
SHOP	Stichting Hulpverlening Opvang Prostituees
STV	Stichting tegen Vrouwenhandel
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs
VOTS	Voorlopige Ondertoezichtstelling
VWS	Ministerie Volksgezondheid Welzijn en Sport
OTS	Onder Toezicht Stelling
ZAT	Zorg en Advies Team

8.4 Voorbeeld Registratieformulier bij een (vermoeden van) seksueel misbruik (gebruikt door Stichting Jeugdformaat)

a. Cliëntgegevens	
Naam	
verblijf/voorziening/cluster	
b. Registratie	
Hoe, en bij wie is het vermoeden van seksueel misbruik ontstaan? (welke gedrags- en/of lichamelijke signalen?) Beschrijf zo concreet mogelijk waar de vermoedens op zijn gebaseerd.	
Gaat het om misbruik in het verleden of om actueel misbruik?	
c. Plan van aanpak	
Wat is er naar aanleiding van het vermoeden gedaan? Welke afspraken zijn gemaakt en waarom zijn welke stappen ondernomen?	
inventarisatie van informatie: gesprek met jeugdige: gesprek met (pleeg)ouders: psychologisch onderzoek: medisch onderzoek:	
Maak een feitelijk inhoudelijk verslag!! (waar, door wie, hoe vaak heeft seksueel misbruik plaatsgevonden)	
Wie zijn geïnformeerd over het (vermoeden van) seksueel misbruik?	
Wat waren de conclusies n.a.v. het onderzoek? (vermoeden wordt bevestigd, blijft bestaan, wordt ontkracht)	
Welke acties zijn ondernomen n.a.v. het onderzoek? (hulp, maatregelen, melding, aangifte)	

Datum mutatie	
Naam leidinggevende	
Paraaf leidinggevende	